

Из близкото минало**Христо ПОПОВ**Софийски университет Св. Климент Охридски, Физически факултет,
София 1164, бул. Джеймс Баучер 5

Съкращаването на броя на часовете за предметите от природонаучния цикъл не е от вчера и не е характерно само за нашата образователна система. Когато преди повече от 40 години тази тенденция започна да се проявява все по-осезателно, нашата физична колегия, представяна най-вече от Съюза на физиците (тогава все още *Дружество на физиците в България*) многократно прави опити да ѝ се противопостави. Един от основните аргументи винаги е бил (нещо естествено за онези времена) „*как е в Светския съюз*”. Искане ми се обаче да запозная читателите с един случай, който говори, че и в самия Светски съюз физиците не са били доволни от развитието на обучението по физика в училище.

В началото на 80-те години съкращението на часовете за изучаване на природните науки за пръв път наложи да се търсят начини за интегриране на обучението. Тогавашното Министерство на просветата създаде специално комисия, която под ръководството на професора по химия Николай Тютюлков трябваше да създаде програма за новия учебен предмет *физични и химични явления* („прадядото” на *човекът и природата*), който трябваше да се изучава в 6. клас, а разделянето на физиката и химията да започне от 7. клас. Някъде около 1983–84 г. няколко членове на комисията бяхме командирани в Москва за изучаване на съветския опит (въпреки че по онова време там въобще не се говореше за интегрирано обучение и физиката си се изучаваше както „испокон веков” от 6. клас).

Програмата на посещението ни включваше среща с известния физик, специалист и по методика на обучението, и автор на учебници за средните училища Б.М. Яворский. По онова време вече човек на преклонна възраст, Борис Михайлович бе натрупал достатъчно опит като активен деятел на образователната система и ни разказа редица интересни факти, един от които се е врязал в паметта ми и искам да споделя, защото той подкрепя това, което написах в началото.

Преди това обаче трябва да припомня една известна физична задача. През неподвижна макара е прехвърлено въже. На единия край на въжето виси маймуна, а на другия – подходяща тежест, така че системата е в

равновесие. Пита се: какво ще стане с тежестта, ако маймуната започне да се катери по въжето – ще остане неподвижна, ще се издига, или ще се спуска?

Във времената, за които става дума, приемните изпити за физическите специалности в съветските висши училища включваха и устен изпит пред сериозна комисия. Борис Михайлович, многогодишен участник в подобни комисии, по повод тенденциите в развитието на образователната система каза следното: *„Ако след войната някой кандидат за студент на устния изпит беше близо до провал, а изпитната комисия искаше да го „спаси“, ние му давахме като допълнителна задача задачата за маймуната. Когато днес някой кандидат изпадне в подобно положение, но комисията иска да го скъса, тя му задава същата задача...”*.

Трудно може да се измисли по-убедителен пример, който да показва какви са тенденциите.